WYROK SĄDU (ósma izba)

z dnia 24 marca 2011 r. *

W sprawie T-377/06

Comap SA, z siedzibą w Paryżu (Francja), reprezentowana początkowo przez A. Wachsmann oraz C. Pommièsa, a następnie przez A. Wachsmann oraz D. Nourissiera, a w końcu przez A. Wachsmann oraz S. de Guignégo, adwokatów.

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez A. Nijenhuisa oraz V. Bottkę, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokat N. Coutrelis,

strona pozwana,

mającej za przedmiot stwierdzenie częściowej nieważności decyzji Komisji C (2006) 4180 z dnia 20 września 2006 r. dotyczącej postępowania na mocy

* Język postępowania: francuski.

art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/F-1/38.121 – Złącza) oraz wniosek o obniżenie kwoty grzywny nałożonej w tej decyzji na skarżącą,

SĄD (ósma izba),

w składzie: E. Martins Ribeiro, prezes, N. Wahl (sprawozdawca) i A. Dittrich, sędziowie,

sekretarz: T. Weiler, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 lutego 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu i zaskarżona decyzja

1 Decyzją C (2006) 4180 z dnia 20 września 2006 r. dotyczącą postępowania na mocy art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/F-1/38.121 – Złącza) (streszczenie opublikowane w Dz.U. 2007, L 283, s. 63, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją"),

Komisja Wspólnot Europejskich stwierdziła, że liczne przedsiębiorstwa naruszyły art. 81 ust. 1 WE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG), biorąc udział w różnych okresach między dniem 31 grudnia 1988 r. i 1 kwietnia 2004 r. w jednolitym, złożonym i ciągłym naruszeniu wspólnotowych reguł konkurencji, mającym postać szeregu porozumień antykonkurencyjnych i uzgodnionych praktyk na rynku złączy miedzianych i ze stopów miedzi, które obejmowały terytorium EOG. Naruszenie polegało na ustalaniu cen, uzgadnianiu cenników, upustów i rabatów, mechanizmów wprowadzania podwyżek cen, podziale rynków krajowych i klientów oraz na wymianie innych informacji handlowych, jak również na udziale w regularnych spotkaniach i na utrzymywaniu innych kontaktów mających na celu ułatwienie popełnienia naruszenia.

2 Do adresatów zaskarżonej decyzji należały skarżąca – Comap SA, będąca producentem złączy miedzianych, i jej spółka dominująca w okresie wystąpienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, holding Legris Industries SA.

3 W dniu 9 stycznia 2001 r. Mueller Industries Inc., inna spółka produkująca złącza miedziane, poinformowała Komisję o istnieniu kartelu w sektorze złączy i w innych powiązanych sektorach na rynku rur miedzianych i o swej woli współpracy zgodnie z komunikatem Komisji w sprawie nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4, zwanym dalej „komunikatem w sprawie współpracy z 1996 r.") (motyw 114 zaskarżonej decyzji).

4 W dniach 22 i 23 marca 2001 r. w ramach dochodzenia w sprawie rur i złączy miedzianych Komisja przeprowadziła na podstawie art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady EWG nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r. – pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204), niezapowiedziane kontrole w lokalach należących do szeregu przedsiębiorstw (motyw 119 zaskarżonej decyzji).

5 W następstwie przeprowadzenia tych pierwszych kontroli Komisja w kwietniu 2001 r. podzieliła prowadzone dochodzenia dotyczące rur miedzianych na trzy odrębne postępowania, to znaczy postępowanie w sprawie COMP/E-1/38.069 (miedziane rury instalacyjne), postępowanie w sprawie COMP/F-1/38.121 (złącza) i postępowanie w sprawie COMP/E-1/38.240 (rury przemysłowe) (motyw 120 zaskarżonej decyzji).

6 W dniach 24 i 25 kwietnia 2001 r. Komisja przeprowadziła dalsze niezapowiedziane kontrole w siedzibie Delta plc, spółki znajdującej się na czele międzynarodowej grupy projektowej, w skład której działu „Inżynieria" wchodziło wielu producentów złączy. Kontrole te dotyczyły wyłącznie złączy (motyw 121 zaskarżonej decyzji).

7 Począwszy od lutego/marca 2002 r. Komisja skierowała do zainteresowanych szereg pism z żądaniem udzielenia informacji na podstawie art. 11 rozporządzenia nr 17, a następnie art. 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) (motyw 122 zaskarżonej decyzji).

8 We wrześniu 2003 r. IMI plc wystąpiła z wnioskiem o umożliwienie jej skorzystania z komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. Następnie z takimi wnioskami wystąpiły grupa Delta (marzec 2004 r.) i FRA.BO SpA (lipiec 2004 r.). Ostatni wniosek o złagodzenie sankcji został złożony w maju 2005 r. przez Advanced Fluid Connections plc (motywy 115–118 zaskarżonej decyzji).

9 W dniu 22 września 2005 r. Komisja w ramach sprawy COMP/F-1/38.121 (złącza) wszczęła postępowanie w sprawie naruszenia i wystosowała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które zostało podane między innymi do wiadomości skarżącej (motywy 123, 124 zaskarżonej decyzji).

10 W dniu 20 września 2006 r. Komisja wydała zaskarżoną decyzję.

11 W art. 1 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że skarżąca naruszyła postanowienia art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG w okresie między dniem 31 stycznia 1991 r. i dniem 1 kwietnia 2004 r.

12 Za to naruszenie Komisja w art. 2 lit. g) zaskarżonej decyzji nałożyła na Legris Industries grzywnę w wysokości 46,8 mln EUR, z czego odpowiedzialność za zapłatę kwoty 18,56 mln EUR została podzielona solidarnie ze skarżącą.

13 W celu ustalenia kwoty grzywny nałożonej na każde przedsiębiorstwo Komisja zastosowała w zaskarżonej decyzji metodę określoną w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych zgodnie z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i art. 65 ust. 5 [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi z 1998 r.").

14 W pierwszej kolejności, jeżeli chodzi o ustalenie kwoty wyjściowej grzywny na podstawie wagi naruszenia, Komisja uznała naruszenie za bardzo poważne, ze względu na sam jego charakter i jego zasięg geograficzny (motyw 755 zaskarżonej decyzji).

15 Komisja uznała następnie, że między przedsiębiorstwami, których dotyczyły grzywny, istniały znaczne różnice, i potraktowała je w zróżnicowany sposób, opierając się w tym celu na ich względnym znaczeniu na rozpatrywanym rynku określonym poprzez ich udział w rynku. Na tej podstawie podzieliła przedsiębiorstwa, których dotyczyły grzywny, na sześć kategorii (motyw 758 zaskarżonej decyzji).

16 Skarżąca została zakwalifikowana do kategorii czwartej, w przypadku której kwota wyjściowa została ustalona na 14,25 mln EUR (motyw 765 zaskarżonej decyzji).

17 Ze względu na czas trwania uczestnictwa wnoszącej odwołanie w naruszeniu (trzynaście lat i dwa miesiące) Komisja następnie podwyższyła kwotę grzywny o 130% (motyw 775 zaskarżonej decyzji), efektem czego ustalona kwota wyjściowa grzywny wyniosła 32,7 mln EUR (motyw 777 zaskarżonej decyzji).

18 Następnie, dalsze uczestnictwo w naruszeniu po przeprowadzeniu kontroli przez Komisję zostało uznane za okoliczność obciążającą, uzasadniającą podwyższenie o 60% kwoty podstawowej nałożonej na skarżącą grzywny (motyw 785 zaskarżonej decyzji).

19 W zastosowaniu pułapu 10% ustalonego w odniesieniu do grzywien nałożonych zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja obniżyła kwotę nałożonej na skarżącą grzywny do 18,56 mln EUR.

Przebieg postępowania i żądania stron

20 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 14 grudnia 2006 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

21 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (ósma izba) postanowił otworzyć procedurę ustną i w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania przed Sądem wezwał skarżącą i Komisję do udzielenia na piśmie odpowiedzi na pytania, na które odpowiedziały one odpowiednio w dniu 19 listopada 2009 r. i w dniu 26 listopada 2009 r.

22 Na rozprawie w dniu 4 lutego 2009 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

23 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim Komisja nałożyła na nią grzywnę za okresy inne niż okres między grudniem 1997 r. i marcem 2001 r.;

— zmianę art. 1 i 2 zaskarżonej decyzji poprzez obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

24 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

25 W trakcie rozprawy w odpowiedzi na pytanie postawione przez Sąd skarżąca wskazała, że nie kwestionuje swego uczestnictwa w kartelu w okresie od 1995 do 1997 r.

Co do prawa

26 Skarżąca podnosi dwie kategorie zarzutów, mianowicie, z jednej strony, zarzuty dotyczące czasu trwania jej uczestnictwa w naruszeniu oraz, z drugiej strony, zarzuty dotyczące obliczania kwoty grzywny.

W przedmiocie czasu trwania uczestnictwa skarżącej w naruszeniu

Argumenty stron

27 Skarżąca kwestionuje swoje uczestnictwo w kartelu w odniesieniu do okresu po przeprowadzeniu przez Komisję dochodzenia na miejscu w marcu 2001 r. Podnosi ona również, że zarzucane jej naruszenie ustało w okresie trwającym od września 1992 r. do grudnia 1994 r. (tzn. 27 miesięcy) oraz że w konsekwencji okoliczności faktyczne, które wystąpiły przed grudniem 1994 r., uległy przedawnieniu.

— W przedmiocie okresu po marcu 2001 r.

28 Po przypomnieniu orzecznictwa dotyczącego ciężaru dowodu i wymaganego standardu dowodu skarżąca podnosi, że w odniesieniu do rzekomego kontynuowania naruszenia po przeprowadzeniu w marcu 2001 r. kontroli w niektórych konkurencyjnych przedsiębiorstwach Komisja sama sobie zaprzeczyła. W tym względzie odnosi się ona do motywu 590 zaskarżonej decyzji, w którym Komisja stwierdziła, że po marcu 2001 r. (i co najmniej do czerwca 2003 r.) kartel przeżywał „okres zmniejszonej aktywności z ograniczonymi kontaktami", twierdząc jednocześnie w motywie 600 zaskarżonej decyzji, że do kwietnia 2004 r. „uczestnicy nie musieli wprowadzać nowego sytemu lub nowej formy koordynacji", podczas gdy wszelkie wzmianki o European Fittings Manufacturers Association (EFMA, europejskim stowarzyszeniu producentów złączy), które stanowi „oś", wokół której zostały zorganizowane praktyki antykonkurencyjne kwestionowane przez Komisję, zniknęły z zaskarżonej decyzji począwszy od kwietnia 2001 r.

29 Zdaniem skarżącej wszelkie kontakty, które miały miejsce między danymi konkurencyjnymi przedsiębiorstwami w tym okresie, miały charakter dwustronny, z wyjątkiem kontaktów nawiązanych podczas spotkań komitetu logistycznego Fédération française des négociants en appareils sanitaires, chauffage, climatisation et canalisations (FNAS, francuskiej federacji hurtowników urządzeń sanitarnych, grzewczych, klimatyzacyjnych i kanalizacyjnych), które były wydarzeniami całkowicie zgodnymi z prawem lub sporadycznymi i dotyczyły obszarów geograficznych niemających związku ze strefą, której dotyczyły ogólnoeuropejskie uzgodnienia planowane w poprzednim okresie. Podobnie rzeczone kontakty wprowadziły na scenę osoby nieobecne w poprzednim okresie i, przede wszystkim, istnienie tych kontaktów było oparte tylko na domniemanych dowodach przedstawionych przez FRA.BO, jak również na oficjalnych streszczeniach zorganizowanych przez FNAS spotkań, którym FNAS przewodniczyła.

30 W zaskarżonej decyzji Komisja dokonała bowiem rozróżnienia między trzema kategoriami okoliczności faktycznych, mianowicie: dwustronnymi kontaktami z FRA.BO, wydarzeniem, którym były targi w Essen (Niemcy), oraz spotkaniami komitetu logistycznego FNAS, pomiędzy którymi zdaniem skarżącej nie ma żadnej ciągłości.

31 W odniesieniu do dwustronnych kontaktów z FRA.BO skarżąca podnosi przede wszystkim, że twierdzenia zawarte we wniosku FRA.BO o złagodzenie sankcji są bezzasadne. Są one zdaniem skarżącej niedokładne i nie znajdują potwierdzenia w okolicznościach faktycznych przedstawionych przez skarżącą i w dokumentach przekazanych w jej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i w jej uwagach z dnia 20 lutego i 15 marca 2006 r. lub nie są w świetle tych okoliczności i tych dokumentów wiarygodne.

32 Następnie, po pierwsze, skarżąca twierdzi, że rzeczone dwustronne kontakty są zgodne z prawem pod względem przemysłowym i handlowym. W tym względzie odnosi się ona do wzajemnych dostaw, które uzasadniały takie kontakty, jak również do dokładnych dostarczonych w okresie od 2001 do 2005 r. odnoszących się do nich danych liczbowych, które zostały wspomniane w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

33 Po drugie, skarżąca twierdzi, że miały również miejsce kontakty z FRA.BO dotyczące ewentualnej współpracy o charakterze przemysłowym, ponieważ FRA.BO chciała sprzedać część nadwyżek złączy miedzianych i skrzynek gazowych wyprodukowanych w jej fabryce Meteor, znajdującej się w regionie Lyonu (Francja), nastąpiło doprowadziło do szeregu kontaktów szereg kontaktów zarówno telefonicznych, jak i bezpośrednich.

34 Po trzecie, przedsiębiorstwa również wielokrotnie kontaktowały się w związku z zamiarem rozpropagowania na rynku europejskim nowego rodzaju złącza – „mieszanego złącza kanalizacyjno-gazowego". Pomimo tego, że ten nowy rodzaj uzyskał już homologację we Włoszech, Europejski Komitet Normalizacyjny odmówił ze względów bezpieczeństwa rozszerzenia jego homologacji „na całą Europę". Z tego względu FRA.BO skontaktowała się z konkurencyjnymi przedsiębiorstwami, zmierzając do przygotowania wspólnej dokumentacji dla tego rodzaju złącza i do podjęcia działalności lobbingowej w Brukseli (Belgia). Pomimo tego, że jej zabiegi w tym zakresie nie powiodły się, doprowadziły one do nawiązania kontaktów. Kontakty z dnia 4 i 5 czerwca 2003 r. między panią P. (FRA.BO) i panem Le. (pracownikiem skarżącej) powinny być postrzegane z tego punktu widzenia.

35 Wreszcie, twierdzenia FRA.BO, w postaci przekazanej przez Komisję, nie są zdaniem skarżącej uzasadnione. W tym względzie, po pierwsze, skarżąca kwestionuje twierdzenie FRA.BO, że uprzedziła tę ostatnią wcześniej w trakcie rozmowy telefonicznej między panem Le. i panią P. w dniu 5 lutego 2004 r. o decyzjach skarżącej w sprawie cen na 2004 r. w odniesieniu do Francji i Hiszpanii oraz jej greckiej spółki zależnej. Skarżąca podkreśla, iż ogłoszenia podwyższenia cen przez jej grecką spółkę zależną dokonano w dniu 12 stycznia 2004 r. i że miało ono zatem charakter publiczny już podczas tej rozmowy telefonicznej. We Francji podwyżka cen złączy miedzianych wyniosła jej zdaniem w 2004 r. 14%, a nie 8%, jak utrzymuje FRA.BO. Ponadto, wbrew twierdzeniu FRA.BO, zgodnie z którym wyraziła ona brak zamiaru ogłaszania podwyżki cen w odniesieniu do Hiszpanii, dokonała ona podwyżki o 2,5% w 2004 r.

36 Po drugie, skarżąca twierdzi, że Komisja w motywie 514 zaskarżonej decyzji uwzględniła najbardziej ogólne oświadczenia FRA.BO, wspominając „spotkania na targach międzynarodowych i na lotniskach". Wskazuje ona na okoliczność, że FRA.BO nie podaje żadnego konkretnego przykładu antykonkurencyjnej wymiany [informacji]. Jedyne spotkanie między przedstawicielami FRA.BO i skarżącej miało miejsce zdaniem tej ostatniej w trakcie targów w Padwie (Włochy) w kwietniu 2003 r. Podczas tego spotkania odniesiono się tylko ogólnie do sytuacji na rynku włoskim. Skarżąca uważa, że oświadczenia FRA.BO ze względu na brak ich potwierdzenia i z uwagi na ich niezwykle ogólny charakter nie mogą zostać uznane i użyte przez Komisję jako dopuszczalne dowody wobec niej.

37 Jeśli chodzi o targi w Essen, skarżąca podnosi, że na okoliczności odbycia przypadkowych spotkań Komisja opiera również argument dotyczący kontaktu, który miał mieć miejsce między panami K. (pracownikiem skarżącej) i H. (IBP Ltd) w czasie targów w dniu 18 marca 2004 r., a to w celu wykazania ciągłości naruszenia po 2001 r. i jego geograficznego zasięgu. Skarżąca podnosi, że chodziło o spotkanie niemające antykonkurencyjnego charakteru, którego nie można wiązać z wydarzeniami, które miały

miejsce przed marcem 2001 r., i że w czasie, gdy odbyło się owo spotkanie, była ona w pełni świadoma swych obowiązków wynikających z prawa konkurencji.

38 Skarżąca przypomina, że, zgodnie z oświadczeniem IBP, pan K. zwrócił się do pana H. z prośbą o udzielenie mu wskazówek dotyczących kierunków rozwoju polityki cenowej IBP w Niemczech. W rzeczywistości, zdaniem skarżącej, prowadzona przez nich dyskusja wpisywała się w ramy prowadzonej przez nią polityki czuwania nad konkurencją, ponieważ dowiedziała się o mającej nastąpić podwyżce cen IBP za pośrednictwem swych klientów. Skarżąca dodaje, że pan H. udzielił jedynie bardzo niejasnej odpowiedzi na pytanie pana K., nie podając żadnych szczegółów dotyczących skali podwyżki ani dnia jej ogłoszenia, mimo że miała ona nastąpić niebawem. W tym względzie skarżąca wyjaśnia, iż nowy cennik IBP został opublikowany w niespełna dziesięć dni po rzeczonej rozmowie. Ponadto, dwustronna wymiana informacji między panami H. i K nie miała miejsca. Oświadczenie IBP w żaden sposób nie wskazuje na okoliczność faktyczną, że pan K. przekazał kilka informacji panu H.

39 Skarżąca podkreśla, że to spotkanie na targach w Essen jest dwustronnym, przypadkowym kontaktem, który nie miał antykonkurencyjnego charakteru. Ze względu na to, że kilkukrotnie miały miejsce dwustronne kontakty w ogólnie konkurencyjnym kontekście nie może zdaniem skarżącej wystarczyć, by wykazać w sposób wymagany prawem ciągłość kartelu, Komisja powinna pominąć to przypadkowe spotkanie w Essen. Zdaniem skarżącej brak jest w każdym razie jakichkolwiek przesłanek świadczących o woli ustalenia uzgodnienia między nią i IBP ich zachowań na rynku, brak też jest zgodnych oświadczeń woli w przedmiocie przyjęcia określonego zachowania na rynku niemieckim w marcu 2004 r. Ponadto, oprócz faktu, że oświadczenia złożone przez przedsiębiorstwo w ramach jego wniosku o złagodzenie sankcji stanowią tylko dowód o słabej mocy dowodowej, skarżąca podnosi, że żadna inna informacja zawarta w aktach sprawy Komisji nie wskazuje w najmniejszym stopniu na naruszenie reguł konkurencji na rynku niemieckim w marcu 2004 r.

40 Skarżąca zauważa również, że rozmowa wspomniana w oświadczeniu IBP nie ma bezpośredniego związku z ukaranym przez Komisję kartelem. Jej zdaniem żadna

antykonkurencyjna wymiana [informacji] nie miała miejsca po przeprowadzeniu przez Komisję kontroli na miejscu w marcu 2001 r. Sztuczne jest zatem zmierzanie do wykazania istnienia „związku między istotą [zaskarżonej] decyzji i krótkim spotkaniem w alejach targowych". Owo spotkanie nie miało zresztą żadnego związku z EFMA i ze strukturą cenową w Europie i uczestniczyły w nim dwie osoby, co do których nie podniesiono, jakoby uczestniczyły we wcześniejszych spornych praktykach. Ponadto miało ono miejsce co najmniej trzy lata po zaprzestaniu tych praktyk, po przeprowadzeniu dochodzeń przez Komisję. Skarżąca twierdzi, że Komisja naruszyła prawo, usiłując w ten sposób wykazać na podstawie owego zupełnie nieznacznego wydarzenia ciągłość z wcześniejszym naruszeniem.

41 Podobnie skarżąca podnosi, iż jej dyrektor generalny (PDG), pan B., wysłał pismo do FNAS w dniu 16 marca 2004 r., aby zdystansować się od „niestosownych wypowiedzi", które padły w czasie spotkania w dniu 20 stycznia 2004 r. i w trakcie konferencji telefonicznej w dniu 16 lutego 2004 r. komitetu logistycznego FNAS. Rzeczone zdystansowanie ma zdaniem skarżącej świadczyć o tym, że nie miała wcale zamiaru uczestniczyć w antykonkurencyjnych wymianach.

42 Jeśli chodzi o komitet logistyczny FNAS, skarżąca zarzuca Komisji naruszenia prawa oraz popełnienie błędów faktycznych i błędów w ocenie ze względu na uznanie przez tę instytucję, że spotkania komitetu logistycznego FNAS wspomniane w motywach 522–526 zaskarżonej decyzji miały antykonkurencyjny przedmiot, co ma pozwalać na połączenie ich z wydarzeniami poprzedzającymi kontrole na miejscu przeprowadzone przez Komisję w marcu 2001 r. W tym względzie skarżąca zwraca uwagę, iż tematy poruszane na owych spotkaniach znacznie odbiegały od kontekstu rzekomego „ogólnoeuropejskiego kartelu" zorganizowanego wokół zebrań EFMA, który to kartel stanowi istotę zaskarżonej decyzji. Posiłkowo zauważa ona, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest wewnętrznie sprzeczne w części, w jakiej Komisja wyłącza odpowiedzialność FNAS i jej członków (hurtowników), spośród których kilku było członkami komitetu logistycznego, natomiast przyjmuje odpowiedzialność skarżącej. Skarżąca wyjaśnia, że FNAS była organizatorką zebrań i sporządzała z nich protokoły. To, że FNAS nie została ukarana za to, że pełniła funkcję forum dla uczestników domniemanego kartelu, stanowi, zdaniem skarżącej, wyraźny dowód na to, iż nie

istnieje żadna okoliczność wystarczająca, aby móc stwierdzić istnienie zarzucanego naruszenia.

43 Wyjaśniwszy cel i organizację FNAS, skarżąca podkreśla po pierwsze, że pomimo wydarzeń poprzedzających dochodzenia przeprowadzone w marcu 2001 r. spotkania komitetu logistycznego FNAS odbywały się w sposób całkowicie przejrzysty, co nie jest zgodne z zawartą w motywie 548 zaskarżonej decyzji uwagą Komisji, iż jest normalne, że działania kartelu, takie jak będące przedmiotem niniejszej sprawy, mają niejawny charakter, spotkania odbywają się potajemnie, a dokumentacja, która jest z nimi związana, jest ograniczona do minimum.

44 Następnie skarżąca kwestionuje argument Komisji, zgodnie z którym spotkania komitetu logistycznego FNAS miały mieć europejski zasięg geograficzny. W żadnym ze sprawozdań z tych zebrań nie wskazano, że mogły mieć inny przedmiot niż zbadanie kwestii opakowań złączy miedzianych we Francji. Zdaniem skarżącej, jeśli dokonano porównań z sytuacją w innych krajach, stało się to tylko dlatego, aby posłużyły za przykład, a nie dlatego, aby zmienić opakowania złączy w innych krajach.

45 W odniesieniu do danych zebrań skarżąca wyjaśnia, iż ze sprawozdania z pierwszego spotkania komitetu logistycznego FNAS, które odbyło się w dniu 25 czerwca 2003 r., wynika, że zarówno hurtownicy, jak i producenci wyrazili swe obawy wobec załamania się rynku i że hurtownicy zwrócili się do producentów o przystosowanie ich opakowań, aby skuteczniej konkurować z innymi sieciami dystrybucji takimi jak sprzedaż wysyłkowa. W reakcji na to wśród producentów zapanował niepokój co do kwestii, jakie skutki pociągnie za sobą to wprowadzenie rzeczonego nowego rodzaju opakowań dla ich kosztów własnych. Dyskusje na ten temat nie miały zdaniem skarżącej żadnego antykonkurencyjnego charakteru.

46 To samo ma odnosić się do drugiego spotkania, które odbyło się w dniu 15 października 2003 r.

47 Jeśli chodzi o spotkanie w dniu 3 listopada 2003 r., miało ono dotyczyć w istocie negocjacji między francuskimi hurtownikami i producentami w sprawie listy produktów, których opakowania należało zmienić. Wbrew twierdzeniom Oystertec plc, przyjętym przez Komisję, producentom nie chodziło w żadnym przypadku, zdaniem skarżącej, o zorganizowanie jakiegokolwiek wspólnego ustalenia cen złączy miedzianych na terytorium Unii Europejskiej.

48 Co się tyczy spotkania w dniu 20 stycznia 2004 r. i konferencji telefonicznej w dniu 16 lutego 2004 r., skarżąca podkreśla swą zdecydowaną reakcję na dwa „odchylenia" pana La. (przedstawiciela skarżącej w komitecie logistycznym FNAS), z których pierwsze miało miejsce na spotkaniu w dniu 20 stycznia 2004 r., gdy to wspomniał on o „kosztach wyższych o 13% (zamiast początkowo przewidzianych 10%)", a drugie zostało zawarte w streszczeniu konferencji telefonicznej z dnia 16 lutego 2004 r. w zakresie dotyczącym powołania się na 5% podwyżki cen dostawców w kwietniu 2004 r. Skarżąca twierdzi, że zdystansowała się od tego rodzaju wymiany informacji, najpierw na spotkaniu z przewodniczącym FNAS, które odbyło się w dniu 3 marca 2004 r., a następnie w skierowanym do FNAS piśmie. Zdaniem skarżącej, zgodnie z orzecznictwem, list ten stanowi wyraz otwartego zdystansowania się. Ponadto, wbrew temu, co twierdzi Komisja, brzmienie tego pisma nie jest, zdaniem skarżącej, niejasne, a pismo to zostało szybko podane do wiadomości wszystkich członków FNAS.

49 Skarżąca kwestionuje w replice zawarte w chronologicznej tablicy przygotowanej przez Komisję w celu jej obrony niektóre dane, które zdaniem skarżącej jej nie dotyczą i, w konsekwencji, powinny być oddalone.

— W przedmiocie okresu między 1992 i 1994 r.

50 Skarżąca podnosi, że w odniesieniu do okresu zawartego pomiędzy, co najmniej, dniem 10 września 1992 r. i dniem 13 grudnia 1994 r., czyli 27 miesięcy, nie istnieje żaden dowód mogący wskazywać na dotyczącą jej działalność antykonkurencyjną. Dlatego też konsekwencją owej dwudziestosiedmiomiesięcznej przerwy miało być przedawnienie.

51 Jeśli chodzi o faks z dnia 14 czerwca 1993 r. dotyczący jej cennika na okres, który rozpoczął się w dniu 1 lipca 1993 r., wspomniany w motywie 218 zaskarżonej decyzji, skarżąca podnosi, iż żaden dowód nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, że IMI miała otrzymać ów cennik przed podaniem go do wiadomości klientom skarżącej. Po pierwsze bowiem miał on być wydrukowany już przed tym dniem i, po drugie, miał również być podany do wiadomości klientów przed jego wprowadzeniem w życie.

52 Skarżąca zauważa również, że cztery sesje EFMA miały miejsce w czasie trwania ww. okresu, a Komisja nie stawia zarzutu, że spotkania o charakterze antykonkurencyjnym lub zwane „Super EFMA" miały miejsce przy okazji spotkań oficjalnych.

53 Ponadto skarżąca uważa, że z zaskarżonej decyzji wynika, iż w rozpatrywanym okresie działała ona na rynku jako niezależny konkurent, nie opierając się w jakikolwiek sposób na wnioskach jakiegokolwiek uzgodnienia z konkurentami. Odnosząc się do pkt 71–77 wyroku Sądu z dnia 14 października 2004 r. w sprawie T-56/02 Bayerische Hypo- und Vereinsbank przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3495, skarżąca stoi na stanowisku, że stwierdzenie, którego dokonano w tej sprawie, może znaleźć zastosowanie w niniejszej sprawie w odniesieniu do ww. okresu. Na poparcie tego założenia podnosi ona, że przytoczony przez Komisję w motywie 217 zaskarżonej decyzji faks wysłany przez Mueller Industries do Viega GmbH & Co. KG w dniu 12 maja 1992 r., wspomniana w motywie 221 tej decyzji notatka sporządzona przez pana P. (IMI Włochy), jak również przytoczony w motywie 229 rzeczonej decyzji faks greckiego

dystrybutora IMI z dnia 6 września 1994 r., wskazują na jej konkurencyjne i niezależne zachowanie.

54 Ze względu na to, iż zdaniem skarżącej nie można zarzucić jej żadnego zachowania antykonkurencyjnego w okresie między dniem 10 września 1992 r. i dniem 13 grudnia 1994 r., zarzuca ona Komisji nieprzestrzeganie reguł dotyczących przerwania ciągłości naruszenia i przedawnienia. Przypomina ona w tym względzie orzecznictwo, zgodnie z którym, aby wykazać ciągłość zarzucanego naruszenia, Komisja musi dostarczyć „dowody dotyczące okoliczności wystarczająco bliskich w czasie". Oddzielone okresem 27 miesięcy dwa spotkania, w których brała ona udział, nie mogą zostać jej zdaniem uznane za „bliskie w czasie" w rozumieniu wyroku Sądu z dnia 7 lipca 1994 r. w sprawie T-43/92 Dunlop Slazenger przeciwko Komisji, Rec. s. II-441. Z uwagi na przerwanie ciągłości zarzucanego naruszenia Komisja winna była przynajmniej stwierdzić, że między ustaniem pierwszego okresu w dniu 10 września 1992 r. i początkiem dochodzenia Komisji w 2001 r. w wyniku pierwszego wniosku o złagodzenie sankcji złożonego przez Mueller Industries w dniu 9 stycznia 2001 r. upłynął okres dłuższy niż pięć lat.

55 Komisja wnosi o oddalenie powyższego zarzutu.

Ocena Sądu

56 Jeżeli chodzi o przeprowadzenie dowodu naruszenia art. 81 ust. 1 WE Sąd na wstępie zaznaczył, że obowiązkiem Komisji jest przedstawienie dokładnych i zgodnych dowodów na poparcie silnego przekonania, że zarzucane naruszenie zostało popełnione (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 28 marca 1984 r. w sprawach połączonych 29/83 i 30/83 CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, Rec. s. 1679, pkt 20). Jeżeli sąd

ma wątpliwości, to należy je rozstrzygać na korzyść przedsiębiorstw będących adresatami decyzji stwierdzającej naruszenie. Sąd nie może zatem dojść do wniosku, że Komisja wykazała istnienie danego naruszenia w sposób zgodny z prawem, jeżeli ma jeszcze co do tego wątpliwości, w szczególności w ramach skargi o stwierdzenie nieważności decyzji nakładającej grzywnę (wyrok Sądu z dnia 25 października 2005 r. w sprawie T-38/02 Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4407, pkt 215).

57 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że nie każdy z dowodów dostarczonych przez Komisję musi koniecznie odpowiadać tym kryteriom w odniesieniu do każdego z elementów naruszenia. Wystarczy, żeby oceniany globalnie zbiór poszlak przytoczonych przez instytucję odpowiadał temu wymogowi (zob. wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawach połączonych T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00 JFE Engineering przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2501, pkt 180 i przytoczone tam orzecznictwo).

58 Ponadto jest normalne, że działania, które obejmują te antykonkurencyjne porozumienia, mają niejawny charakter, że spotkania odbywają się potajemnie, a dokumentacja, która jest z nimi związana, jest ograniczona do minimum. Z tego wynika, że nawet jeśli Komisja odkryje dokumenty świadczące wyraźnie o bezprawnym nawiązaniu kontaktu pomiędzy przedsiębiorstwami, takie jak sprawozdania ze spotkań, będą one zazwyczaj jedynie fragmentaryczne i odosobnione, i dlatego często będzie konieczna rekonstrukcja poszczególnych elementów w drodze dedukcji. Dlatego też w większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego musi być wywnioskowane na podstawie pewnej liczby zbieżnych okoliczności oraz wskazówek, które razem ujęte mogą stanowić, wobec braku innego spójnego wytłumaczenia, dowód naruszenia reguł konkurencji (wyroki Trybunału: z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 55–57; z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawach połączonych C-403/04 P i C-405/04 P Sumitomo Metal Industries i Nippon Steel przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-729, pkt 51).

59 W tym względzie należy zauważyć, że oświadczenia złożone w ramach polityki łagodzenia sankcji odgrywają istotną rolę. Te złożone w imieniu przedsiębiorstw

oświadczenia mają niezaprzeczalną moc dowodową ze względu na to, że pociągają za sobą znaczne ryzyko prawne i handlowe (zob. podobnie wyroki: ww. w pkt 57 w sprawie JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 205, 211; ww. w pkt 58 w sprawie Sumitomo Metal Industries i Nippon Steel przeciwko Komisji, pkt 103). Jednakże złożone przez przedsiębiorstwo, któremu zarzuca się udział w kartelu, oświadczenie, którego prawdziwość jest kwestionowana przez szereg innych przedsiębiorstw, którym zarzuca się udział w kartelu, nie może być uważane za stanowiące wystarczający dowód istnienia naruszenia popełnionego przez te ostatnie, jeżeli nie jest poparte innymi dowodami (zob. ww. w pkt 57 wyrok w sprawie JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 219 i przytoczone tam orzecznictwo).

60 Jeśli chodzi o czas trwania naruszenia, również do Komisji należy jego udowodnienie, a to ze względu na to, że czas trwania naruszenia jest składowym elementem pojęcia naruszenia na podstawie art. 81 ust. 1 WE. Zastosowanie w tym względzie znajdują ww. zasady (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8725, pkt 94–96). Ponadto zgodnie z orzecznictwem w przypadku braku dowodów pozwalających na bezpośrednie ustalenie czasu trwania naruszenia Komisja powinna przynajmniej przedstawić dowody na poparcie faktów wystarczająco zbliżonych w czasie, tak by można było rozsądnie przyjąć, że naruszenie to trwało nieprzerwanie między dwiema określonymi datami (zob. wyrok Sądu z dnia 16 listopada 2006 r. w sprawie T-120/04 Peróxidos Orgánicos przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4441, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

— W przedmiocie okresu po marcu 2001 r.

61 Należy podnieść, że skarżąca nie kwestionuje, że uczestniczyła w kartelu przed kontrolami przeprowadzonymi przez Komisję w marcu 2001 r.

62 Należy również podnieść, że wydarzenia zarzucane skarżącej przez Komisję – mianowicie udział w zebraniach FNAS, kontakty między skarżącą i FRA.BO, jak również kontakty nawiązane na targach w Essen, nie są same w sobie kwestionowane przez skarżącą. Podważa ona natomiast antykonkurencyjny charakter tych wydarzeń i to, że wpisują się one w ramy jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia stwierdzonego w odniesieniu do okresu sprzed marca 2001 r.

63 Wreszcie należy zauważyć, że skarżąca podaje w wątpliwość wiarygodność oświadczeń FRA.BO.

64 Należy więc ustalić, czy zachowania stwierdzone po kontrolach przeprowadzonych przez Komisję w marcu 2001 r. muszą zostać zakwalifikowane jako kontakty antykonkurencyjne i czy pozwalają one na wyciągnięcie wniosku o kontynuowaniu tego samego naruszenia.

65 Po pierwsze, jeśli chodzi o dwustronne kontakty, z oświadczenia FRA.BO złożonego w ramach jego wniosku o złagodzenie sankcji i z kilku dowodów w postaci dokumentów, które przekazała ona w postępowaniu administracyjnym, wynika, że wymiana informacji poufnych między konkurentami trwała nadal po kontrolach przeprowadzonych przez Komisję.

66 Na te dowody przeciwko skarżącej składają się wykazy rozmów telefonicznych FRA.BO i kilka odręcznych notatek w kalendarzu pani P. (FRA.BO).

67 Argumenty skarżącej, że miało chodzić o kontakty zgodne z prawem dotyczące w szczególności wzajemnych dostaw, projektu współpracy przemysłowej lub wspólnej strategii, o którą wystąpiła FRA.BO do CEN w odniesieniu do kwestii homologacji rodzaju złącza, nie podważają tego, że doszło do wymiany poufnych informacji,

uzgodnień cen i podwyżek cen. Ponadto rzeczone argumenty nie są poparte żadnymi dowodami, takimi jak faktury lub zamówienia, dotyczącymi omawianego okresu. Pomijając bowiem okoliczność, że skarżąca przedstawiła po raz pierwszy na etapie repliki, a więc po terminie, kilka faktur dotyczących wzajemnych dostaw, należy podnieść, że te dokumenty nie obejmują okresu po 2004 r.

68 Ponadto należy wskazać, że Komisja nie oparła się jedynie na oświadczeniach FRA. BO. Z odręcznych notatek pani P. (FRA.BO) wynika, że w trakcie rozmowy w dniu 5 czerwca 2003 r. skarżąca i FRA.BO omówiły ceny stosowane przez IBP we Francji, co nie ma związku z kwestią homologacji nowego rodzaju łączy. Podobnie z zapisanych w kalendarzu pani P. odręcznych notatek dotyczących rozmowy telefonicznej z dnia 5 lutego 2004 r. wynika, że zostały omówione prognozy podwyżek cen we Francji i w Grecji. Ponadto, wbrew temu, co twierdzi skarżąca, okoliczność, że rzeczywiste podwyżki mogły być odmienne od tych wspomnianych w kalendarzu pani P., w żaden sposób nie podważa okoliczności, iż te dwa przedsiębiorstwa wymieniły informacje dotyczące swoich cen.

69 Jeśli chodzi, po drugie, o spotkanie między panem H. (IBP) i przedstawicielem skarżącej na targach w Essen w dniu 18 marca 2004 r., z oświadczenia pana H. wynika, iż odpowiedział on na pytanie związane z cenami i że IBP przewidziała podwyżkę cen na koniec marca 2004 r. Ze względu na to, iż skarżąca nie wykazała, że ta informacja była już podana do publicznej wiadomości i że oficjalne pismo IBP dotyczące podwyżki zostało przekazane w dniu 30 marca 2004 r., należy stwierdzić, że chodziło o kontakt, który, bez względu na to, czy był on odosobniony, związany z polityką cenową na rynku niemieckim.

70 Ponadto argument, że wymiana ta nie miała charakteru antykonkurencyjnego z uwagi na brak wzajemności lub ze względu na okoliczność, że skarżąca sama zdecydowała już o podwyżce cen, nie ma znaczenia dla niniejszego postępowania. Zgodnie z orzecznictwem wymiana nie musi być wzajemna, aby naruszała zasadę niezależnego zachowania na rynku. W tym względzie z orzecznictwa wynika, że ujawnienie poufnych informacji eliminuje niepewność co do przyszłego zachowania konkurenta i wpływa zatem, bezpośrednio lub pośrednio, na strategię odbiorcy informacji (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 23 listopada 2006 r. w sprawie C-238/05 Asnef-Equifax i Administración del Estado, Zb.Orz. s. I-11125, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

71 Jeśli chodzi, po trzecie, o uczestnictwo skarżącej w spotkaniach FNAS, z protokołów tych zebrań w szczególności wynika, że na spotkaniach komitetu logistycznego FNAS były omawiane kwestie dotyczące cen, takie jak marże uzyskiwane ze sprzedaży i podwyżki cen złączy.

72 W tym względzie należy podnieść, że protokół z dnia 25 czerwca 2003 r. odnosi się do podjętej przez konkurentów uchwały, zgodnie z którą „zamierzonym celem jest co najmniej zapewnienie, aby ceny się ustabilizowały". Z protokołu z dnia 15 października 2003 r. wynika, że Aquatis France SAS, IBP i skarżąca udzieliły innym producentom informacji dotyczących podziału ich sprzedaży na pewne kategorie wyrobów jak również dotyczących ich marży. Na spotkaniu w dniu 3 listopada 2003 r. miała miejsce wymiana informacji dotycząca przyszłych podwyżek cen. Podobnie z protokołu z dnia 20 stycznia 2004 r. wynika, że po kilku wymianach poglądów pan La. zaproponował, aby „producenci informowali swych klientów o ewentualnej podwyżce o 6% związanej z podwyżką kosztów surowca w celu przetestowania reakcji rynku i w celu jednoczesnej poprawy kosztów opakowań". Zgodnie z protokołem „[o]wa podwyżka kosztów surowca powinna objąć całą gamę" i „jednostkowa cena nowych opakowań [musi więc] zostać zwiększona o 5,3 lub 5,4%". Wreszcie, po tym zebraniu, w dniu

16 lutego 2004 r., odbyła się konferencja telefoniczna, podczas której każdy producent wyraził swą opinię co do zamierzonej podwyżki cen.

73 Nawet jeśli dyskusje z dostawcami dotyczące ich żądania dostosowania opakowania nie miały konsekwencji w zakresie dotyczącym prawa konkurencji, choć takie żądanie pociągało za sobą dodatkowe koszty produkcji, to jednak uzgodnienie określonej procentowo części kosztów, która miała zostać przeniesiona na dostawców lub części kosztów, która miała być przejęta przez producentów, nie pozostaje sama w sobie bez wpływu na rynek. Chodzi tu o kwestię, którą przedsiębiorstwo musi uregulować niezależnie. To samo dotyczy marży uzyskiwanych ze sprzedaży i podwyżek cen złączy.

74 Jeśli chodzi o zasięg geograficzny dyskusji prowadzonych w ramach zebrań FNAS, należy podnieść, że wbrew temu, co uznała Komisja w motywach 575 i 584 zaskarżonej decyzji, wspomniane dyskusje dotyczyły wyłącznie rynku francuskiego. Ze sprawozdań z ww. zebrań nie wynika bowiem w żaden sposób, że obejmowały one również „Hiszpanię, Włochy, Zjednoczone Królestwo, Niemcy i ogólnie rynek europejski". Z tego względu należy zatem stwierdzić, że zmowa w ramach zebrań FNAS nie miała ogólnoeuropejskiego zasięgu. Okoliczność, że zebrania FNAS odbywały się między przedstawicielami przedsiębiorstw o europejskim spektrum działania – jak zauważyła Komisja – nie podważa tego stwierdzenia.

75 W odniesieniu do pisma z dnia 16 marca 2004 r., które dyrektor generalny skarżącej skierował do przewodniczącego FNAS i które, zdaniem skarżącej, miało stanowić publiczne zdystansowanie się od naruszeń popełnionych na zebraniu z dnia 20 stycznia 2004 r. i podczas konferencji telefonicznej z dnia 16 lutego 2004 r., która nastąpiła po spotkaniu komitetu logistycznego FNAS, w których uczestniczył m.in. pan La., należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem pojęcie otwartego zdystansowania się jako element zwolnienia z odpowiedzialności należy interpretować w sposób zawężający (zob. wyrok Sądu z dnia 5 grudnia 2006 r. w sprawie T-303/02 Westfalen

Gassen Nederland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4567, pkt 103 i przytoczone tam orzecznictwo).

76 Z orzecznictwa wynika, że komunikat zmierzający do otwartego zdystansowania się od praktyki antykonkurencyjnej musi zostać wyrażony w sposób stanowczy i wyraźny, tak aby inni uczestnicy kartelu dobrze zrozumieli zamiar danego przedsiębiorstwa (wyrok Trybunału z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie C-510/06 P Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1843, pkt 120).

77 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że sformułowanie użyte przez PDG skarżącej w piśmie do prezesa FNAS ma zbyt ogólny charakter, aby móc na jego podstawie stwierdzić, że doszło do otwartego zdystansowania się. Pismo to mówi jedynie o niepokoju związanym z dyskusjami odnoszącymi się do cen, które mogły mieć miejsce między uczestnikami, przypomina politykę wewnętrzną skarżącej w zakresie prawa konkurencji oraz, w tych ramach, kieruje do prezesa FNAS żądanie podjęcia środków mających na celu uniknięcie takiej praktyki antykonkurencyjnej, nie wskazując nawet, że miała ona rzeczywiście miejsce i że skierowanie tego pisma było powiązane z okolicznością, że jej przedstawiciel zainicjował uzgodnienia dotyczące cen.

78 Ponadto należy stwierdzić, że w pierwszej kolejności rzeczone pismo było skierowane jedynie do prezesa FNAS i że żadna kopia tego pisma nie była wysłana przez skarżącą do innych uczestników.

79 W drugiej kolejności wspomniane pismo nie zawiera również żądania skierowanego w tym względzie do FNAS. Wobec tego okoliczność, że zostało ono w dniu 7 kwietnia 2004 r. podane do wiadomości członków komitetu logistycznego FNAS, z jej inicjatywy, wraz z odpowiedzią przewodniczącego FNAS z dnia 31 marca 2004 r. na to pismo, przypominającą cel grupy roboczej powołanej w ramach komitetu logistycznego

FNAS, nie jest istotne dla wyciągnięcia wniosku o zdystansowaniu się skarżącej od kartelu.

80 Wreszcie, zakładając nawet, że pismo dyrektora generalnego skarżącej do prezesa FNAS może być uznane za otwarte zdystansowanie się, należy zauważyć, jak słusznie podniosła Komisja, że pismo to dotarło dopiero pod koniec okresu, w którego trakcie zostało stwierdzone naruszenie, i nie pozwala więc na podanie w wątpliwość stwierdzeń Komisji odnoszących się do udziału skarżącej w kartelu przed dniem 16 lutego 2004 r., kiedy to odbyło się jego ostatnie zebranie.

81 Na tym etapie należy więc dojść do wniosku, że zarzucane zachowania, które miały miejsce po kontrolach przeprowadzonych przez Komisję w marcu 2001 r., posiadały charakter antykonkurencyjny.

82 W odniesieniu do kwestii, czy chodziło o kontynuację naruszenia stwierdzonego przed marcem 2001 r., należy zauważyć, że to ostatnie polegało na organizowaniu w sposób regularny przez szereg lat wielostronnych i dwustronnych kontaktów pomiędzy konkurencyjnymi producentami mających na celu ustanowienie nielegalnych praktyk, zmierzających do sztucznej organizacji funkcjonowania rynku złączy, w szczególności na poziomie cen.

83 Wyżej wymienione kontakty zostały nawiązane na spotkaniach zorganizowanych w ramach stowarzyszeń branżowych, w szczególności w ramach EFMA (podczas spotkań zwanych „Super EFMA"), na targach handlowych, na zebraniach zorganizowanych ad hoc i w czasie dwustronnej wymiany poglądów. Ogólnie rzecz biorąc, inicjatywy zmierzające do omówienia podwyżki cen zostały podjęte na poziomie europejskim, a wynik tych dyskusji był realizowany na poziomie krajowym, ponieważ producenci posługiwali się procesem uzgadniania cen właściwym dla każdego

kraju i lokalnych uzgodnień, które uzupełniały porozumienia zawarte na poziomie europejskim.

84 Zachowania zarzucane po marcu 2001 r. również polegały na kontaktach nawiązanych w ramach stowarzyszeń branżowych (spotkania FNAS), na dwustronnych kontaktach w sprawie czynników konkurencyjnych i na kontaktach nawiązanych na targach handlowych (targi w Essen).

85 Wobec tego, że cel praktyk antykonkurencyjnych, a mianowicie uzgadnianie cen, nie uległ zmianie, okoliczność, iż pewne cechy charakterystyczne czy intensywność tych praktyk zmieniły się, jest pozbawiona znaczenia dla kwestii dalszego istnienia rozpatrywanego kartelu. W tym względzie należy zauważyć, że jest prawdopodobne, iż po kontrolach Komisji kartel przyjął mniej ustrukturyzowaną formę i rozpoczął działalność o bardziej zróżnicowanej intensywności. Niemniej okoliczność, że kartel mógł przeżywać okresy zmiennej intensywności działalności, nie oznacza, iż można dojść do wniosku, że kartel ów tej działalności zaprzestał.

86 W tym względzie należy zauważyć, że nawet jeśli po kontrolach przeprowadzonych w marcu 2001 r. liczba uczestników kartelu zmieniła się z dziewięciu do czterech, jego główni uczestnicy przed tymi kontrolami (czyli skarżąca, IBP, jak również dawne spółki zależne IMI) byli, jak wynika z zaskarżonej decyzji, wciąż zaangażowani w kartel. Podobnie pewne osoby, które były już zaangażowane w kartel przed marcem 2001 r., były również zaangażowane w zarzucane zachowania po tej dacie.

87 Jeśli chodzi o zasięg geograficzny jednolitego i ciągłego naruszenia, pomimo tego, że spotkania FNAS dotyczyły jedynie rynku francuskiego (zob. pkt 74 powyżej), należy stwierdzić, że inne rynki krajowe, takie jak rynki niemiecki, grecki, hiszpański

i włoski również były objęte antykonkurencyjnymi kontaktami między konkurentami po marcu 2001 r., jak wynika z kontaktów telefonicznych między skarżącą i FRA.BO czy z nawiązanego na targach w Essen kontaktu między skarżącą i IBP.

88 Ze względu na to, że zachowanie każdego z uczestników, w tym skarżącej, zmierzało do osiągnięcia tego samego antykonkurencyjnego celu, mianowicie kontrolowania i ograniczenia gry konkurencji na rynku złączy poprzez uzgadnianie cen jak również wymianę poufnych informacji, Komisja słusznie mogła stwierdzić, iż chodzi o kontynuację wcześniejszego naruszenia.

89 Wreszcie, nie podważają tego stwierdzenia argumenty podniesione przez skarżącą w ramach tego zarzutu, mianowicie dotyczące okoliczności, że FNAS miała być organizatorką spotkań i miała również sporządzać z nich sprawozdania, że sama FNAS nie jest adresatem zaskarżonej decyzji czy też, że spotkania te miały odbywać się w zupełnie przejrzysty sposób.

90 Jeśli chodzi w pierwszej kolejności o argument, że sprawozdania ze spotkań miały być przygotowywane przez FNAS, jest on pozbawiony znaczenia w zakresie w jakim skarżąca była reprezentowana na tych spotkaniach. Dlatego też, ze względu na to, że omawiane sprawozdania zostały jej przekazane, skarżąca mogła na piśmie bądź w czasie następnego spotkania wprowadzić do nich poprawki lub wskazać fragmenty, z którymi się nie zgadzała.

91 W drugiej kolejności pozbawiony znaczenia dla sprawy jest również argument, że sama FNAS nie miała być adresatem zaskarżonej decyzji. W tym względzie należy zaznaczyć, iż z motywu 606 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja stwierdziła, iż „choć dostępne są dowody wskazujące na to, że producenci zawarli porozumienie,

które, zdaniem Advanced Fluid Connections, wprowadzili w życie, żaden dowód nie wskazuje na to, iż FNAS aktywnie przyjęła powierzone jej przez producentów zadanie lub że umożliwiała wdrożenie porozumienia". Komisja słusznie zatem uznała w motywie 607 zaskarżonej decyzji, że FNAS nie uczestniczyła w rozważanym porozumieniu, a więc – nie mogła znaleźć się wśród adresatów zaskarżonej decyzji.

92 Z całości powyższych rozważań wynika, że należy oddalić zarzut dotyczący braku udziału skarżącej w kartelu po marcu 2001 r.

— W przedmiocie okresu między 1992 i 1994 r.

93 Tytułem wstępu należy podnieść, że skarżąca nie kwestionuje okoliczności stwierdzonych w zakresie jej udziału w kartelu w okresie między dniem 31 grudnia 1991 r. i dniem 10 września 1992 r. ani w okresie między grudniem 1997 r. i marcem 2001 r. Ponadto przypomnieć należy, iż skarżąca wskazała na rozprawie, że nie kwestionuje swego udziału w kartelu w okresie od 1995 do 1997 r. Dlatego też zaskarżoną decyzję należy zbadać w zakresie, w jakim Komisja stwierdziła w niej udział skarżącej w naruszeniu w okresie między dniem 10 września 1992 r. i dniem 13 grudnia 1994 r.

94 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnienie Komisji do nakładania grzywien za naruszenia przepisów prawa konkurencji podlega zasadniczo pięcioletniemu terminowi przedawnienia. Zgodnie z art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003 „w przypadku ciągłych lub powtarzających się naruszeń bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia zaniechania naruszenia". Zgodnie z art. 25 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 1/2003 wszelkie działania podjęte przez Komisję w celu przeprowadzenia dochodzenia lub postępowania

w odniesieniu do naruszeń przerywają bieg przedawnienia, a po każdym przerwaniu biegnie ono na nowo.

95 W niniejszym przypadku Komisja rozpoczęła dochodzenie, któremu towarzyszyły kontrole w dniu 22 marca 2001 r. Wynika z tego, że nie może ona nałożyć grzywny za żadne mające znamiona naruszenia zachowanie, które ustało przed dniem 22 marca 1996 r. W konsekwencji należy ustalić, czy różne okoliczności przytoczone w zaskarżonej decyzji wskazują na to, że udział skarżącej w kartelu nadal trwał czy też ustał w okresie od dnia 10 września 1992 r. do dnia 13 grudnia 1994 r.

96 W tym względzie należy zauważyć, iż całość dowodów przedstawionych na poparcie okoliczności faktycznych wspomnianych w motywach 214, 217, 218, 221, 224, 225, 229 i 232 zaskarżonej decyzji jest wystarczająca, aby na ich podstawie wyciągnąć wniosek, że skarżąca nie zaprzestała udziału w kartelu we wspomnianym okresie.

97 Należy w szczególności zauważyć, że w motywie 214 zaskarżonej decyzji Komisja powołała się na odręczne notatki pochodzące z połowy lub z końca 1992 r. i wymieniające nazwę skarżącej, w których mowa jest o cenniku, którego wejście w życie zostało ustalone na styczeń 1993 r. (we wszystkich krajach z wyjątkiem Francji) i na kwiecień 1993 r. (we Francji). Ponadto w motywie 217 wspomniano o faksie z dnia 12 maja 1993 r. wysłanym przez Mueller Industries do Viega, w którym zarzucono skarżącej systematyczne nieprzestrzeganie treści porozumienia, w którym uczestniczy. Można więc z tego wywnioskować, że skarżąca nie wycofała się z porozumienia. To samo odnosi się do faksu z dnia 6 września 1994 r. wysłanego przez importera i dystrybutora do pana W. (IMI) (motyw 229 zaskarżonej decyzji), w którym wskazano, że skarżąca nie przestrzega „porozumienia" w należyty sposób.

98 W odniesieniu do tej ostatniej kwestii wystarczy podnieść, że fakt nieprzestrzegania postanowień kartelu nic nie zmienia w odniesieniu do samego jego istnienia. W niniejszym przypadku nie można zatem uznać, że udział skarżącej w naruszeniu ustał w badanym okresie z samego tylko powodu, że skarżąca wykorzystywała istnienie kartelu na swą korzyść, nie przestrzegając w pełni uzgodnionych cen.

99 Członkowie kartelu pozostają bowiem konkurentami, z których każdy może być w każdej chwili skłonny do wykorzystania dyscypliny innych w zakresie cen skartelizowanych, aby obniżyć własne ceny w celu podwyższenia swego udziału w rynku, przy utrzymaniu stosunkowo wysokiego ogólnego poziomu cen. W każdym razie z okoliczności, że skarżąca nie wprowadziła w pełni w życie uzgodnionych cen, nie wynika, iż zachowując się w ten sposób, stosowała one ceny, których mogłaby żądać w braku istnienia kartelu (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 74, 75).

100 Wreszcie z notatki pana P. z dnia 15 marca 1994 r., przytoczonej w motywie 221 zaskarżonej decyzji, również wynika, że skarżąca była obecna podczas mających miejsce w dniach 11 i 13 marca 1994 r. rozmów dotyczących rynku włoskiego.

101 Nawet jeżeli skarżąca nie uczestniczyła w kilku spotkaniach, które odbyły się między dniem 10 września 1992 r. i dniem 13 grudnia 1994 r. w ramach kartelu, czy nawet w żadnym z nich, nie oznacza to, że skarżąca wycofała się w międzyczasie z niego, uwzględniając cechy szczególne tego kartelu, który charakteryzował się wielostronnymi kontaktami, dwustronnymi kontaktami odbywającymi się z częstotliwością jednego lub dwóch razy rocznie, kontaktami ad hoc i okolicznością, iż nie należało do wyjątków, że członek kartelu nie uczestniczył systematycznie w każdym spotkaniu.

102 Ponadto należy również stwierdzić, że skarżąca nie zdystansowała się otwarcie od kartelu. Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w braku wyraźnego otwartego zdystansowania się Komisja może stwierdzić, że nie zaprzestano naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 76 wyrok w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 119 i nast., i przytoczone tam orzecznictwo).

103 Z powyższego wynika, że należy oddalić argument związany z przerwaniem udziału skarżącej w naruszeniu w okresie trwającym od dnia 10 września 1992 r. do dnia 13 grudnia 1994 r.

104 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut ten należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie obliczania kwoty grzywny

Argumenty stron

105 W dalszej kolejności skarżąca zarzuca, że Komisja naruszyła zasady obliczania wysokości grzywien. Ani wytyczne z 1998 r., ani komunikat o współpracy z 1996 r. nie były jej zdaniem przestrzegane. Po pierwsze, kwota wyjściowa nałożonej na nią grzywny była nieproporcjonalna w odniesieniu do kwoty grzywien nałożonych na inne przedsiębiorstwa. Po drugie, nie odegrała roli przywódcy. Po trzecie, Komisja powinna była zróżnicować kwotę grzywny w zależności od zasięgu geograficznego i intensywności

koordynacji. Wreszcie Komisja miała błędnie odrzucić możliwość obniżenia kwoty grzywny z uwagi na brak zakwestionowania przez skarżącą istotnej części zarzutów.

106 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

Ocena Sądu

107 Jeśli chodzi o pierwszy zarzut dotyczący nieproporcjonalnego charakteru kwoty wyjściowej grzywny, należy przypomnieć, że Komisja ma prawo podzielić członków kartelu na kategorie w szczególności w zależności od udziałów w rynku posiadanych przez każde przedsiębiorstwo. W tym względzie należy zauważyć, że Komisja wyjaśniła w odpowiedzi na skargę, iż obrót i udział w rynku grupy Legris Industries w sektorze łączy wynosiły w 2000 r. w przybliżeniu trzykrotność obrotu i udziału w rynku FRA.BO i Mueller Industries, dwuipółkrotność obrotu i udziału w rynku Flowflex Holding Ltd i ponaddwukrotność obrotu i udziału w rynku Sanha Kaimer GmbH & Co. KG. W tym kontekście Komisja słusznie przyjęła jako kwotę wyjściową nałożonej na skarżącą grzywny (14,25 mln EUR) kwotę ponad dwa i pół razy wyższą niż grzywna nałożona na wyżej wymienione przedsiębiorstwa (5,5 mln EUR). Choć prawdą jest, że tabela stanowiąca załącznik do zaskarżonej decyzji, która z uwagi na poufność zawiera tylko szerokie orientacyjne przedziały rozmiaru i stosunkowej wagi przedsiębiorstw, z poufnej wersji tej tabeli i z danych bazowych wynika, że Komisja podzieliła członków kartelu na kategorie w sposób spójny i obiektywnie uzasadniony.

108 Należy oddalić argument skarżącej, zgodnie z którym kwota wyjściowa nałożonej na nią grzywny jest w każdym razie nieproporcjonalna, ponieważ stanowi 77% maksymalnej kwoty grzywny, jaka mogła być na nią nałożona zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003.

109 Po pierwsze, należy przypomnieć, że skarżąca i jej spółka dominująca tworzyły w chwili wystąpienia okoliczności faktycznych jedno przedsiębiorstwo, które popełniło, jako sprawca, naruszenie zarzucane im w zaskarżonej decyzji. Wobec tego Komisja miała prawo oprzeć się na danych tego przedsiębiorstwa przy obliczaniu kwoty wyjściowej grzywny.

110 Po drugie, istotne jest przede wszystkim, aby kwota wyjściowa grzywny była proporcjonalna do naruszenia ocenianego całościowo, przy uwzględnieniu zwłaszcza wagi tego naruszenia. W tym względzie należy podnieść, że w ramach ustalania kwoty wyjściowej grzywny obrót uzyskany przez przedsiębiorstwo nie jest kryterium decydującym dla oceny wagi naruszenia. Ponadto rozpatrywane naruszenie zalicza się do najcięższych naruszeń określonych w art. 81 WE, co może doprowadzić, zgodnie z wytycznymi z 1998 r., do wymierzenia kwoty grzywny przekraczającej 20 mln EUR.

111 Po trzecie, należy zauważyć, że zastosowanie określonego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 pułapu 10% całego obrotu następuje podczas jednego z ostatnich etapów obliczania kwoty grzywny, tzn. po dokonaniu obliczenia na podstawie wagi i czasu trwania naruszenia, a także po uwzględnieniu ewentualnych okoliczności obciążających lub łagodzących. W tym względzie należy przypomnieć, że jeżeli w dniu przyjęcia decyzji na „przedsiębiorstwo" składało się wielu adresatów, pułap może zostać obliczony na podstawie całkowitego obrotu tego przedsiębiorstwa. Jeżeli natomiast, jak w niniejszym przypadku, dana jednostka gospodarcza podzieliła się, efektem czego w chwili przyjęcia decyzji składała się z dwóch odmiennych

podmiotów, każdy jej adresat ma prawo do zastosowania wobec niego owego limitu indywidualnie. Prawo to jest zaś niezależne od zastosowania kryterium proporcjonalności w ramach określania kwoty wyjściowej grzywny. Wreszcie, należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem tylko ostateczna kwota grzywny nie może przekroczyć limitu 10% całego obrotu. Natomiast nie jest zabronione, aby przy obliczaniu kwoty grzywny kwota pośrednia przekraczała ten limit (wyrok Trybunału z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 277, 278).

112 W odniesieniu do drugiego argumentu opartego na fakcie, że skarżąca nie była przywódcą kartelu, lecz miała odgrywać bierną lub naśladowczą rolę uzasadniającą obniżenie kwoty grzywny, wystarczy zauważyć, że jeśli chodzi o 160 tajnych zebrań mających miejsce w okresie od 1991 do 2001 r. skarżąca, jak sama przyznała, była obecna na co drugim z nich. Niewątpliwie z orzecznictwa wynika, że wśród tych okoliczności faktycznych, które mogą charakteryzować bierną rolę przedsiębiorstwa, można wziąć pod uwagę znacznie rzadsze, w porównaniu z jej konkurentami, uczestnictwo w zebraniach. Jednakże skarżąca nie może skutecznie podnosić, iż częstotliwość jej udziału w zebraniach – osiem razy do roku – powinna być zakwalifikowana jako „znacznie rzadsza" niż częstotliwość udziału innych uczestników i że w związku z tym stanowi ona wyraz wyłącznie biernej lub naśladowczej roli.

113 W odniesieniu do trzeciego argumentu dotyczącego okoliczności, że Komisja powinna zróżnicować kwotę pomocy w zależności od zasięgu geograficznego i intensywności koordynacji, wystarczy zauważyć, iż fakt, że intensywność kartelu zmniejszyła się po przeprowadzeniu kontroli przez Komisję, nie ma żadnego wpływu na uznanie tego kartelu za bardzo poważny i długotrwały, co uzasadnia podwyższenie kwoty grzywny o 10% za każdy rok naruszenia, jak przewidziano w wytycznych z 1998 r. Ponadto, mimo tego, że początkowo ów kartel miał ograniczony zasięg terytorialny, następnie stał się on kartelem o zasięgu ogólnoeuropejskim, efektem czego nie istnieje żaden

powód, aby wprowadzać rozróżnienie stawki podwyższenia zastosowane na podstawie czasu trwania kartelu zgodnie z jego zasięgiem geograficznym.

114 Wreszcie, należy oddalić również czwarty argument. Z orzecznictwa bowiem wynika, że obniżenie kwoty grzywny w ramach współpracy w postępowaniu administracyjnym jest tylko wtedy uzasadnione, gdy zachowanie danego przedsiębiorstwa ułatwiło Komisji stwierdzenie istnienie naruszenia i, w stosownym przypadku, doprowadzenie do jego zakończenia (wyrok Trybunału z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-297/98 P SCA Holding przeciwko Komisji, Rec. s. I-10101, pkt 36). Również z orzecznictwa wynika, że obniżenie kwoty grzywny na podstawie komunikatu o współpracy z 1996 r. jest uzasadnione tylko wtedy, gdy udzielone informacje i, bardziej ogólnie, zachowanie danego przedsiębiorstwa mogłyby zostać uznane za świadczące o prawdziwej współpracy z jego strony (ww. w pkt 111 wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 388–403, w szczególności pkt 395). Tymczasem z akt niniejszej sprawy wynika zaś, że w rzeczywistości brak podważenia prawdziwości faktów dotyczył tylko okresu trwającego od grudnia 1997 r. do marca 2001 r., czyli trzech z trzynastu lat łącznego trwania uczestnictwa w naruszeniu. W tym kontekście należy przypomnieć, że zostały oddalone argumenty mające na celu zakwestionowanie uczestnictwa skarżącej w naruszeniu po przeprowadzeniu kontroli, jak również w okresie między 1992 i 1994 r. Zatem Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, odmawiając uwzględnienia braku częściowego podważenia prawdziwości faktów przez skarżącą na podstawie przepisów określonych w tytule D komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.

115 Z powyższego wynika, że niniejszy zarzut należy oddalić jako bezzasadny.

116 Z całości powyższych rozważań wynika, że skargę należy w całości oddalić.

W przedmiocie kosztów

117 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie skarżącej kosztami postępowania, a skarżąca przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (ósma izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Comap SA zostaje obciążona kosztami postępowania.

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 24 marca 2011 r.

Podpisy